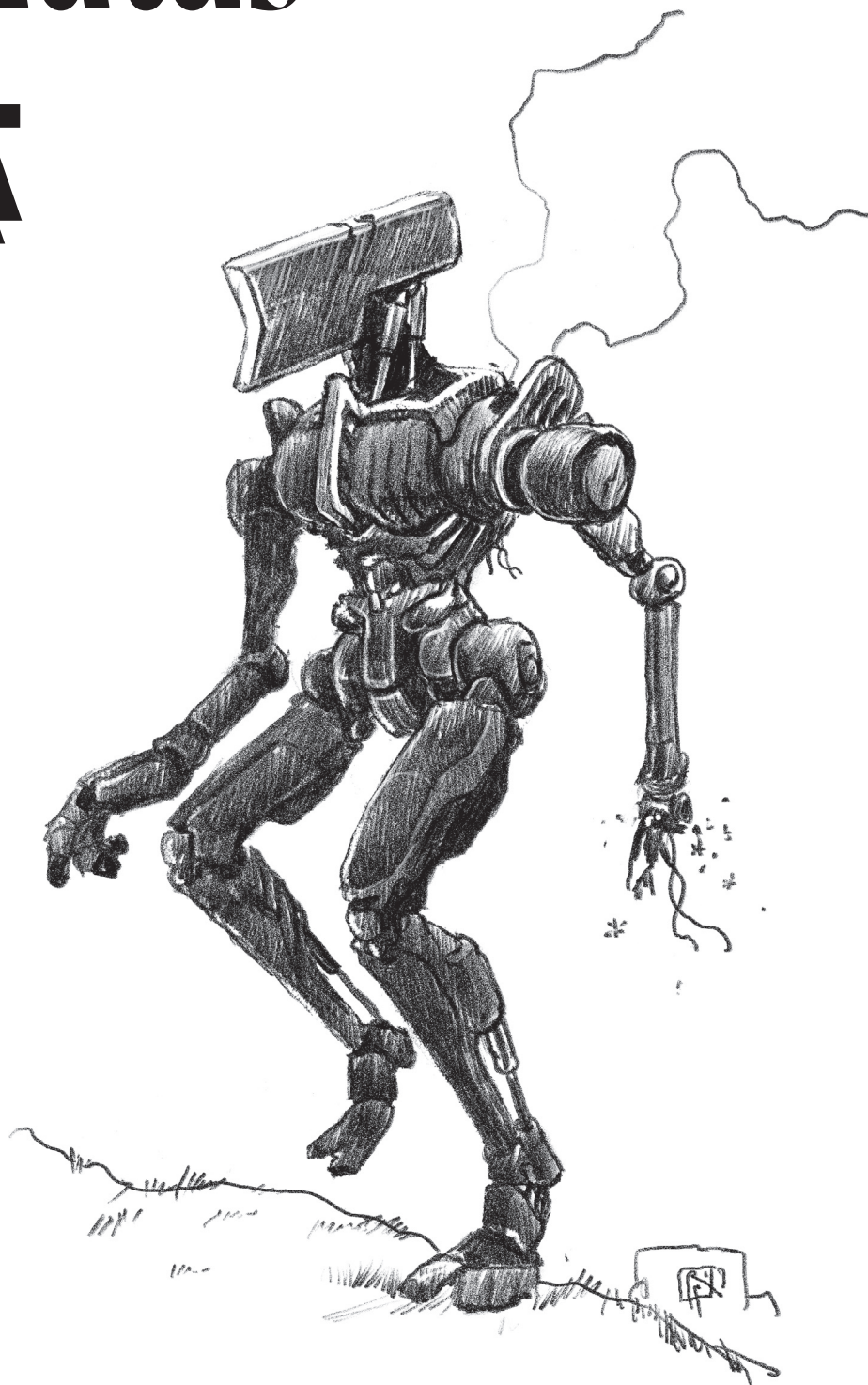

Nenorunātās Tikšanās

**Ceļvedis — skaidrojošā
vārdnīca ceļojumam izstādē
«Nenorunātās tikšanās».
Aplūko mākslas darbus un
uzzini neparastus faktus!**

Atceries: kaut kas, ko mēs
iedomājamies par neiespējamu
šodien, var kļūt par realitāti
rīt! Tas, ko mēs iedomājamies
par neiespējamu Rīgā, ir
realitāte Ņujorkā vai Londonā!

LATVIJAS LAIKMETĪGĀS
MĀKSLAS CENTRS

Kas ir zinātniskā fantastika?

Tas ir literatūras un kino žanrs, ko raksturo fantastiski notikumi un iedomāta darbības norises vide, zinātnes un tehnoloģiju sasniegumi, izdomāti varoņi un būtnes. Pēdējās desmitgadēs šis žanrs ir kļuvis populārs arī laikmetīgajā mākslā. Mākslas darbi šajā izstādē iztēlojas citādus veidus, kā palūkoties uz vēsturi, un piedāvā drosmīgākos nākotnes scenārijus.

Kas ir scenogrāfija?

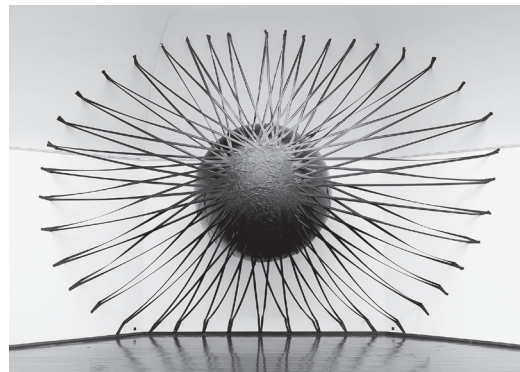
Tā ir izrādes vai izstādes vizuālā tēla (dekorāciju, tērpu, gaismas) veidošanas māksla, arī pats mākslas darbs. Scenogrāfs ir mākslinieks, kas, balstoties režisora (vai izstādes kuratora) idejā, izdomā un īsteno telpas māksliniecisko risinājumu teātra, operas, baleta un citām izrādēm, kā arī mākslas izstādēm.

Aplūko izstādes scenogrāfiju! Izstādes mākslinieki arhitekti to ir radījuši, iedvesmojoties no krievu režisora Andreja Tarkovska slavenās pirms 40 gadiem uzņemtās filmas «Stalkers». Stalkers filmā ir profesionāls gids, kurš šķērso bīstamās un aizliegtās Zonas robežu.

Kosmoss—vēlme ceļot kosmosā un iekarot citas planētas ir viens no populārākajiem zinātniskās fantastikas darbu sižetiem, kas Latvijas mākslā parādās 20. gs. 60. gados līdz ar pirmajiem cilvēka ceļojumiem uz kosmosu.

Aplūko latviešu mākslinieku Zentas Loginas, Ināra Helmūta, Māras Rikmanes un Aleksandra Dembo darbus, kas radīti laikā, kad pasaule piedzīvoja pirmos cilvēka ceļojumus kosmosā! Padomju kosmonauts Jurijs Gagarins 1961. gada 12. aprīlī kļuva par pirmo cilvēku, kas lidojis kosmosā. Šobrīd ASV Nacionālā aeronautikas un kosmosa administrācija (NASA) un privātais kosmisko aparātu un transportu pakalpojumu uzņēmums *SpaceX* strādā pie projekta par cilvēka nogādāšanu uz Marsa. Tikmēr uz Marsa kopš 2012. gada atrodas robots *Curiosity*. Tā uzdevums ir meklēt mikrobus—jebkādas dzīvības pazīmes. Robota gaitām sekot vari, ielūkojoties šeit: <https://mars.nasa.gov/>.

Aplūko Artūra Virtmaņa darbu «Šī universa putekļos!» Šī instalācija radīta, izmantojot balonu, kas paredzēts meteoroloģisko datu iegūšanai. Piepildīts ar hēliju, tas spēj celties gaisā ar ātrumu 6 metri sekundē un celsies arvien augstāk, līdz balons pārsprāgst. Līdz kosmosam tas nenonāk, bet vidēji spēj sasniegt 23–25 kilometru augstumu. Vai zināji, ka ūdeņradis un hēlijs ir galvenie elementi, no kā sastāv kosmoss?

Uzdevums! No kā sastāv laikmetīgā māksla? Nosauc piecus neparastākos materiālus, no kā radīti mākslas darbi šajā izstādē!

Kosmisms ir krievu filosofijas virziens, kura centrā bija ilgas pēc sociālās vienlīdzības, materiālās transformācijas un nemirstības. Krievu kosmistiem kosmoss nenožīmēja neaizsniedzamu visumu, tie vēlējās ieviest «kosmosu» uz Zemes kā jaunu realitāti bez bada, slimībām, vardarbības un nāves, jo patiesa sociālā vienlīdzība būtu nemirstība.

Noskaties Antona Vidokles kinotriloģiju «Nemirstību visiem!»! Mākslinieks tajā attīsta kosmistu ideju, ka nākotnes cilvēks būs nemirstīgs un ka tāda procesa izraisītā pārāpdzīvotība sasauksies ar ekoloģiju: ja cilvēki zinātu, ka viņiem uz planētas Zeme jāpavada nevis vidēji 80 gadu, bet 100, 200 vai pat 300 gadu, tad arī viņu attieksme pret planētu būtu daudz saudzīgāka. Kā domā tu? Kāda būtu mūsdienu pasaules nākotne, ja cilvēki būtu nemirstīgi?

Ekoloģija ir zinātne, kas pēta cilvēka un vides mijiedarbību. Viena no nozīmīgākajām ekoloģijas problēmām ir dabas resursu un izmirstošo sugu saglabāšana. Tā tiecas radīt rīcības plānu, lai panāktu līdzsvaru starp cilvēku pieaugošajām prasībām un dabas iespējām tās apmierināt.

Aplūko Kristapa Epnera darbu «Utopija tagad šeit» par Kanādā dzīvojošā latvieša Gunta (Gunara) Taņņa ieceri izveidot grandiozu nākotnes pilsētu Kanādas «nekurienē». Vai zināji, ka latviešu mākslinieks Artūrs Riņķis savā lauku īpašumā tepat Latvijā ir izveidojis mākslas dārzu «Nekurienes vidū»? To vari apmeklēt no jūlija līdz oktobrim tikai diennakts tumšajā laikā. Tur brīvā dabā aplūkojami arī mākslinieka paša izgudrotajā kinētiskās glezniecības tehnikā veidotie darbi jeb kinglas.

Utopija ir termins, ko lieto, lai apzīmētu vietas, kas pastāv tikai cilvēku iztēlē,—ideālas pasaules, fiktīvas vietas vai iedomu pilsētas.

Distopija ir iedomāta valsts vai sabiedrība, kurā valda lielas ciešanas vai netaisnība, parasti tāda, kas ir totalitāra vai postapokaliptiska.

Uzdevums! Atrodi izstādē apskatāmajos darbos vismaz trīs utopijas un trīs distopijas!

Feminisms ir kustība, kas cīnās par sieviešu tiesībām un aizstāv viņu intereses. Tā pamatā ir pārliecība, ka vēsturiski un daļēji arī mūsdienās sievietes tiek marginalizētas, viņu ķermeņi tiek kontrolēti un balsis—apklusinātas. Feminisms cīnās pret seksismu un vēlas iedibināt iekļaujošu sabiedrību, kas balstās dažādībā. Feministi var būt gan vīrieši, gan sievietes.

Noskaties mākslinieces Ievas Balodes video-darbu! Kāda būtu pasaule, ja tajā būtu tikai sievietes? Vai vari nosaukt vēl kādu feministi vai feministu?

Robots ir kustīga, programmējama ierīce, kas spēj darboties bez tiešas cilvēka iejaukšanās. Vārdu «robots» pirmo reizi lietoja Karels Čapeks 1920. gadā savā lugā «R.U.R.». Šis zinātniskās fantastikas darbs savulaik guva plašu popularitāti un kļuva par pamatu arī pirmajam šī žanra iestudējumam televīzijā 1938. gadā. Termina radītājs ir čehu rakstnieka brālis, gleznotājs un literāts Jozefs Čapeks. Tieši viņš ieteicis mākslīgo būtni nosaukumam izmantot čehu valodas vārdu «robota», kas nozīmē «klausas, spaidu darbi, vergošana». Kā zināms, citās slāvu valodās vārds nozīmē vienkārši «darbs».

Mēs jau šobrīd esam tik ļoti saistīti ar tehnoloģijām—daļa no mūsu atmiņas atrodas dažādās ierīcēs. Nosauc piecus robotus, ko izmantojam savā ikdienā mūsdienās!

Kibernētika ir zinātne par vadības procesiem un likumībām, pēc kurām mašīnās, dzīvos organismos un sabiedrībā noris regulācija un informācijas apmaiņa. Nosaukums kibercilvēki ir saistīts ar kibernetiku. 20. gs. 60. gados tika veikti pētījumi par iespēju ķirurģiski vai mehāniski papildināt cilvēku vai dzīvu būtni organismu, lai darbotos ar iekārtām kosmosā.

Kiborgs ir kibernetisks organisms—izdomāta persona, kuras fiziskās spējas pārsniedz normālas cilvēka spējas ar ķermenī iebūvētiem tehnoloģiskiem elementiem.

Aplūko Sifas Itonas Vesterbergas (*Sif Itona Westerberg*) skulptūru «Augļu lasītāja»! Kā tu domā, kas notiks, ja cilvēkam būs daudz mākslīgu orgānu un ķermeņa daļu? Vai tas būs jāuzskata par cilvēku vai mašīnu? Vai izstādē ir vēl kāds kiborgs?

Hibrīdrealitāte, arī jauktā jeb mikstā realitāte, ir tāda realitāte, kurā mākslīgs saturs tiek iekļauts reālajā pasaulē un spēj ar to mijiedarboties. Atšķirībā no virtuālās realitātes, kas ievieto cilvēku digitālā pasaulē, jauktā realitāte ievieto digitālo pasauli reālajā pasaulē.

Aplūko mākslinieka Viktora Timofejeva sienas gleznojumu! Tajā hibrīdas formas savienojas ar botāniskiem motīviem, augu pasaulei kļūstot par hibrīdiem veidojumiem. Mākslinieks šos veidojumus nosaucis par Dievpuķēm.

Apmeklē radošās darbnīcas izstādē!

15. decembrī plkst. 13.00–15.00

aicinām bērnus un jauniešus (ieteicamais vecums 10+) uz radošo darbnīcu kopā ar mākslinieci Ilvu Vesterlundu. Darbnīcā radīsim zinātniskās fantastikas varoņus komiksu ilustrācijas tehnikā (angļu valodā).

29. decembrī un 12. janvārī plkst. 13.00–15.00

aicinām bērnus un jauniešus (ieteicamais vecums 10+) uz radošo darbnīcu kopā ar mākslinieci Ievu Balodi. Darbnīcā apgūsim analogā kino radīšanas brīnumu un kopīgi uzņemsim filmu uz 16 mm lentes.

19. janvārī plkst. 13.00–15.00 aicinām bērnus un jauniešus (ieteicamais vecums 10+) uz radošās rakstīšanas darbnīcu kopā ar rakstnieci Ievu Melgalvi. Darbnīcā radīsim katrs savu zinātniskās fantastikas īsstāstu.

9. februārī plkst. 13.00–16.00 aicinām bērnus kopā ar vecākiem (ieteicamais vecums 3+) uz Robotu dienu kopā ar mākslinieci Gundegu Eveloni un mūziķi Gundegu Graudiņu. Darbnīcā radīsim kustīgus un skanošus Marsmobīlus.

! Vietu skaits darbnīcās ir ierobežots, tāpēc obligāta iepriekšēja pieteikšanās, sazinoties ar izglītības projektu vadītāju Māru Žeikari: +371 2958 6893, mara@lcca.lv.

Visu izstādes norises laiku aicinām pieteikt skolēnu grupas (8.–12. klase) interaktīvai nodarbībai izstādē «Ideju ģenerators: kā top instalācija?», kuras laikā varēs iepazīt modernās, laikmetīgās un konceptuālās mākslas formu — instalāciju — un tās veidošanas procesu. Šo nodarbību Latvijas Nacionālā mākslas muzeja izstāžu zālē «Arsenāls» ir izveidojusi sadarbībā ar mākslinieci Evu Vēveri programmas «Latvijas skolas soma» ietvaros. Nodarbības laikā skolēni pēc īsas izstādes apskates attīsta savas idejas par dotajām tēmām un veido paši savas instalācijas.

Papildu informācija un pieteikšanās darbnīcām un ekskursijām: Katrīna Vastlāve, izstāžu zāles «Arsenāls» izglītības programmu kuratore. arsenals@lnmm.lv.

Gaidīsim tevi visos izstādes notikumos!

Izglītības programmas vadītāja: **Māra Žeikare**

Teksti: **Māra Žeikare, Ieva Melgalve**

Ilustrācija: **Reinis Pētersons**

Dizains: **Aleksejs Muraško**

Izstādes izglītības programmas galvenie atbalstītāji:

Valsts Kultūrkapitāla fonds un Rīgas dome.

Latvijas Laikmetīgās mākslas centrs, 2019

Par radošo darbnīcu vadītājiem

Ilva Vesterlunda (dzimusi 1975. gadā Husumā Zviedrijā, dzīvo un strādā Stokholmā) zīmē, raksta un pastaigājas dabā — galvenokārt nevis tādēļ, lai lietas saprastu un attēlotu, bet tādēļ, lai vienkārši praktizētu to formas. Viņas ilustrācijas atgādina zinātniskas studijas, grafiskos romānus, astoņdesmito gadu komiksus, plakātus un zīmējumus uz sienas, savukārt viņas pastaigas saistītas ar putnu vērošanu.

Ieva Balode ir beigusi Latvijas Mākslas akadēmijas Vizuālās komunikācijas nodaļu ar bakalaura un maģistra grādu, kā arī apguvusi fotogrāfiju un kinomākslu Novias Universitātē Somijā. Šobrīd strādā ar analogo attēlu — kā fotogrāfiju, tā kino —, ir eksperimentālā kino pasākumu kuratore. Ieva ir biedrības *Baltic Analog Lab* vadītāja un viena no LLMC projekta «Mākslinieku meistarklases laikmetīgās mākslas iepazīšanai» māksliniecēm programmā «Latvijas skolas soma».

Ieva Melgalve ir fantastikas un fantāzijas romānu autore un tulkotāja — iespējams, šobrīd visdrosmīgākā žanru robežu pārkāpēja. Piemēram, viņas romānā «Vēsa prāts» šķiet, ka lasām zinātnisko fantastiku, bet visi notikumi ir iespējami jau šodien! Ieva ir prozas meistardarbnīcu pasniedzēja Literārajā akadēmijā un trīs bērnu māte. Ieguvusi bakalaura grādu kultūras un sociālajā antropoloģijā, patlaban studē Latvijas Mākslas akadēmijā.

Gundega Evelone ir starpdisciplināra māksliniece, tēlniece un kuratore. Ieguvusi Latvijas Mākslas akadēmijas maģistra grādu tēlniecībā, taču brīvi strādā dažādos mākslas medijos un tos apvieno pēc nepieciešamības, lai radītu pēc iespējas visaptverošāku inscenētu realitāti, kas pilnīgāk iekļautu un ietekmētu skatītāju. Gundega ir viena no LLMC projekta «Mākslinieku meistarklases laikmetīgās mākslas iepazīšanai» māksliniecēm programmā «Latvijas skolas soma».

Gundega Graudiņa ir skaņu māksliniece, kas savās performansēs apvieno akustisko un elektrisko stīgu instrumentu skaņējumu un elektroniku. Absolvējusi Briseles Karalisko konservatoriju un studējusi klasisko ģitāru, lūtu un akusmatisko kompozīciju Lietuvā, Spānijā un Beļģijā. Koncertējusi daudzviet Eiropā un veidojusi performances mākslinieku rezidencēs *Fiskars* (Somija, 2017) un *Trana* (Norvēģija, 2018). Gundega pati rada mūzikas instrumentus, piemēram, ir izgatavojusi unikālu elektroakustisku lūtu, kuru spēlē duetā *Modulute* (lūta un modulārie sintezatori). Sadarbībā ar zinātkāres centru ZINOO izveidojusi muzikālo robotu ansambli. Gundega regulāri vada muzikālas darbnīcas un pašlaik arī studē mūzikas terapiju.

